משנה · אחרונים · הגר״א · סדר טהרות

אליהו רבא על משנה נגעים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

אליהו רבא על משנה נגעים

רבנו אליהו [הגר"א] ב"ר שלמה זלמן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/אליהו-רבא-על-משנה-נגעים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ג 6
משנה ד 6
משנה ה 8
פרק ב 9
משנה א 9
משנה ב 9
משנה ג 10
משנה ד 10
משנה ה 10
פרק ג 11
משנה א 11
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ו 12
פרק ד 12
משנה א 12
משנה ד 12
משנה ה 13
משנה ז 13
משנה י 13
משנה יא 14
פרק ה 14
משנה א 14
משנה ב 14
משנה ג 14
פרק ו 14
משנה ב 14
משנה ג 14
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 15
פרק ז 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ד 16
משנה ה 17
פרק ח 17
משנה א 17
משנה ב 17
משנה ד 18
משנה ו 18
משנה ז 18
משנה ח 19
משנה ט 19
פרק י 19
משנה א 19
משנה ג 19
משנה ד 19
משנה ח 20
משנה ט 20
פרק יא 21
משנה א 21
משנה ב 21
משנה ג 21
משנה ד 21
משנה ה 21
משנה ו 22
משנה ז 22

משנה ט 22
משנה י 22
פרק יב 22
משנה א 22
משנה ב 22
משנה ה 22
משנה ו 23
פרק יג 23
משנה ב 23
משנה ג 23
משנה ד 23
משנה ז 24
משנה ח 24
משנה י 25
משנה יא 25
פרק יד 25
משנה ב 25
משנה ג 25
משנה ד 26
משנה ח 26
משנה י 26
משנה יא 26
משנה יב 26
משנה יג 27

פרק א

משנה א

שניה לה כסיד ההיכל. ר"מ וחכמים תרוייהו ס"ל סיד ההיכל לבן מצמר לבן וכדקתני סיפא בפתוך הפתוך שבשלג הפתוך שבסיד וכן לר"ע קתני אלא של שלג עזה ושל סיד דיהה הימנו ותנן נמי (פ"ז ב') היתה כשלג ונעשה כסיד ההיכל וכן סדר מעלתן שלג סיד צמר לבן וקרום ביצה וכן בגמ' (שבועות ה') א"ר חנינא מתני' דלא כר"ע דאי ר"ע כיון דאמר זו למעלה מזו א"כ טהרת סיד ההיכל מלצרף כו' ושקלינן וטרינן ופרכינן (שם ו') ובפתוך מי שמעת ליה והתנן ר"ע אומר אדמדם שבזה ובזה כיין המזוג במים אלא של בהרת עזה כשלג ושל סיד דיהה הימנו ואם איתא של צמר דיהה הימנה מיבעי ליה אמרי אין הכי נמי והתניא רבי נתן אומר לא שאמר ר"ע של סיד דיהה הימנה אלא של צמר דיהה הימנה. והאי שינויא לאו דמשבשינן לה למתני' דקתני של סיד דיהה הימנה חדא דא"כ הול"ל תני של צמר דיהה הימנה ותו אטו כל הני מתני' דקתני שלג וסיד שבושי קא משבשת להו והא ר' ישמעאל נמי קאמר הפתוך שבשלג הפתוך שבסיד ותנן היתה כשלג ונעשה כסיד. אלא הכי קאמר ר' חנינא דאמר משום ר"ע של צמר לבן עזה מסיד וקאמר מתני' דלא כר"ע אין הכי נמי דקאמר לר"ע של צמר דיהה הימנה כר' נתן דפליג אמתני' כדתניא רנ"א לא שאמר ר"ע של סיד דיהה הימנה כתנא דמתני' אליבא דר"ע אלא של צמר דיהה הימנו וכל הני מתני' כר"מ וחכמים דאמרי אליבא דר"ע של סיד דיהה הימנה ולא ס"ל הא דר' נתן דצמר לבן עזה מסיד הלכך קנסבי לה אבות ותולדות: **שאת כקרום ביצה שניה לה כו' דר"מ וחכ"א כו'**. בהא קמיפלגי ר"מ סבר כדתניא (ת"כ ר"פ נגעים סי' ד') שאת זו שאת בהרת זו בהרת ספחת זו שניה לבהרת ומראהו עמוק שניה לשאת מה לשון שאת מובהקת כמראה הצל שהן גבוהין ממראה החמה מה לשון עמוק עמוקה כמראה החמה שהם עמוקים מן הצל מה לשון ספחת טפילה. הלכך בהרת עזה כשלג כדכתיב אם בהרת לבנה היא היא לבנה ואין למעלה ממנה לבנה שניה לה כסיד ההיכל כדכתיב ספחת לשון טפילה ואבהרת קאי שהיא טפילה לבהרת שאת כקרום ביצה שהיא דיהה מתולדתה שהיא לשון מובהקת כמראה הצל הגבוהה מן החמה. שניה לה כצמר לבן כדכתיב ומראהו עמוק כמראה החמה שעמוקה מן הצל וממאי היא עמוקה אי מבהרת הכתיב בה לבנה היא ואין למעלה ממנה לבנה אלא ע"כ עמוקה היא משאת אביה. ורבנן סברי כדתנא במתניתא ומייתי לה בגמ' (שם) הטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת לומר לך כשם שטפילה לשאת כך טפילה לבהרת ומדקרי להתולדות

לשון טפילה מכלל דהאבות הן הלבנים והתולדות הן הטפילות שדיהן מן האבות. והא דקרי לה רחמנא שאת לשון גובה שהיא גבוהה כנגד בהרת:

משנה ב

הפתוך שבשלג. שנאמר בהרת לבנה אדמדמת. והוא מראה הפתוך מב' מראות לבנה ואדמדמת:

כיין המזוג בשלג. ושיעור המזוג דכולה מתני' כדקתני בעלמא שני חלקים מים ואחד יין וכן בחלב:

ר' עקיבא אומר אדמדם שבזה ובזה. ולא קאמר נמי הפתוך שבזה ובזה כדקאמר ר' ישמעאל משום שחייב אדם לומר בלשון רבו ור' ישמעאל קבל מרבו לשון פתוך ור"ע קבל מרבו לשון אדמדם. כדתנן הלל אומר מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה שמאי אומר תשעה קבין. אלא שחייב אדם לומר בלשון רבו כלומר ארבי קאי דקתני לה לפלוגתא דהלל ושמאי בלשונות שונות ולא קתני להו בחד לישנא הלל אומר שלשת קבין ושמאי אומר ט' קבין לפרושי לפלוגתייהו שפיר אלא שחייב לומר בלשון רבו וכך קבל מרבותיו שהלל אמר בלשון הין ושמאי אמר בלשון ט' קבין. א"נ ר"ע דקאמר אדמדם לאתויי ראיה לדבריו דקאמר שיעורן שוין הואיל וקרא תרוייהו בלשון אדמדם קרי להו תרוייהו חד שיעורא אית בהו:

משנה ג

ארבעה מראות נגעים האלו מצטרפין גרסינן. דכולהו מצטרפין ור' חנינא סגן הכהנים היא ודאמרי' בגמ' דלא מצטרפי אלא אב ותולדה כר' דוסא בן הרכינס וכדבעינן למימר קמן:

משנה ד

ר' חנינא סגן הכהנים אומר מראות נגעים ששה עשר. קאי אמתני' דלעיל דקתני אלו מראות נגעים שכל נגעים תלוין בהן וס"ל כסתם מתני' דלעיל דקתני ארבעה מראות נגעים האלו מצטרפין דכולהו מצטרפי להדדי הלכך לכולהו ד' מראות לא קחשיב להו אלא לחדא הואיל וכולהו מצטרפי כחדא מראה נינהו וקאמר מראות נגעים ששה עשר היינו הני דקתני לעיל במתני' להסגיר את העומד בסוף שבוע ראשון הא חדא ולפטור את העומד בסוף שבוע שני הוא שני ושלישי להחליט את שנולד לו מחיה בתחלה רביעי בסוף שבוע ראשון חמישי בסוף שבוע שני ששי לאחר הפטור וכל הני ארבעה זמנים בנולד לו שער לבן הא עשרה ושלשה זמנים בנולד לו פסיון להחליט בסוף שבוע ראשון בסוף שבוע שני לאחר הפטור הא שלשה עשר להחליט את ההופך כולו לבן מתוך

הפטור הא ארבעה עשר לפטור ההופך כולו לבן מתוך החלט חמשה עשר או מתוך הסגר הרי ששה עשר:

רבי דוסא בן הרכינס אומר כו'. שלשים וששה דחשיב נמי הא דתנן (פ"ח ד') כל פריחת ראשי אברים שבפריחתן טהרו טמא כשיחזרו טמאים לחדא ותנינא הא דקתני התם סיפא כל חזירת ראשי אברים שבחזירתם טמאו טהור נתכסו טהור נתגלו טמא. והוי להו שמנה עשר. ועוד פליג עליה וקסבר דלא מצטרפי ד' מראות נגעים אלא אב ותולדתו ותו לא וחשבינן להו להנך דמצטרפי לחדא ואיכא שני מיני מראות אב זה ותולדתו ואב זה ותולדתו ושני פעמים שמנה עשר הרי שלשים ושש. (כך שמעתי מפיו ז"ל ובכתביו מצאתי דרבי דוסא בן הרכינס חשיב נמי הסגר שבתחלה. והן שנים א' בבהרת קטן ב' בבא כולו לבן בתחלה):

עקביא בן מהללאל אומר שבעים ושנים. דחשיב נמי להנך תרתי דר' דוסא והוו להו י"ח אלא דס"ל אב ותולדתו שני אבות ושני תולדות מצטרפין אבל אב עם תולדה מאב אחר אין מצטרפין הלכך הו"ל ד' מראות ע"י צרוף אב ותולדתו זה ואב ותולדתו זה ושני אבות ושני תולדות וד' פעמים י"ח הרי ע"ב. ולא דמי לדר' חנינא דלא חשיב להו אלא לחדא הואיל ורבי חנינא סבר כולהו מצטרפי כולהו כחדא חשיבי אבל עקביא דסבר אב ותולדה אחרת לא מצטרפי קחשיב להנך דמצטרפי לד'. בתוספתא תניא ר' ישמעאל אומר מראות נגעים שנים עשר רבי חנינא סגן הכהנים אומר מראות נגעים ששה עשר ר' דוסא בן הרכינס אומר מראות נגעים שלשים וששה עקביא בן מהללאל אומר מראות נגעים שבעים ושנים. והכי פירושא ר' ישמעאל קא חשיב מיני נגעים והן שנים עשר שבעה באדם שלשה במקום בשר עור הבשר שחין ומכוה ארבעה במקום שער קרחת וגבחת נתקי הראש ונתקי הזקן. ארבעה בבגדים בגד ועור שתי וערב. א' בבתים. רבי חנינא סגן הכהנים קא חשיב נמי להני מיני נגעים ועוד חשיב ארבעה סימני טומאה מחיה ושער לבן ופסיון ושער צהוב הרי ששה עשר. ר' דוסא קחשיב נמי להנך וקחשיב נמי למראות הנגעים. חמשה מיני נגעים שבאדם עור הבשר שחין ומכוה וקרחת וגבחת אינן מטמאין אלא בנגע שבהן והנגע מטמא בד' מראות בהרת ותולדתו שאת ותולדתו הרי ד' פעמים חמשה הרי עשרים נתקי הראש ונתקי הזקן מטמאין בכל מראה הרי עשרים ושנים. ארבעה שבבגדים ואחד שבבתים מטמאין בשתי מראות ירקרק או אדמדם הרי עשרה שמנה בבגדים ושנים בבתים הרי שלשים ושנים וד' סימני טומאה הרי שלשים ושש. עקביא בן מהללאל קחשיב נמי להני מיני נגעים ולמראות הנגעים והרי שלשים ושנים וקחשיב לסימני טומאה בכ"ח וחד פסיון נוהג בכל השלשים ושנים

הרי ארבעה וששים שער לבן נוהג בג' בעור הבשר ושחין ומכוה מחיה נוהג בג' בעור הבשר וקרחת וגבחת שער צהוב נוהג בשני נתקין בראש או בזקן הרי שמנה. וארבעה וששים הרי שבעים ושנים. ודתוספתא לאו היינו דמתני' דבמתני' ר' חנינא סגן הכהנים ארישא קאי דקתני אלו מראות נגעים שכל נגעים תלוין בהן וקחשיב להו ר' חנינא כדקא חשיב להו מתני' קמייתא ואתאי כולהו אחושבנא דר' חנינא וקאמרי יש עוד בזה רבי דוסא בן הרכינס קאמר יש בהן שלשים וששה ואתא עקביא בן מהללאל וקאמר יש בהן שבעים ושנים כולהו כדאמרן. אבל בתוספתא דקתני ר' ישמעאל אומר שנים עשר ועל כרחך לאו היינו דקחשיב במתני' קמייתא אלא קחשיב למיני נגעים ואתא כולהו אחושבנא דר' ישמעאל וקאמר ר' חנינא סגן הכהנים יש עוד ארבעה ואתא ר' דוסא ואמר יש בזה שלשים וששה ועקביא אמר יש בזה שבעים ושנים:

משנה ה

היו לבנות והשחירו. כלל ולא פירש היאך השחירו. וקאזיל וקא פריש אחת לבנה ואחת שחורה שהיו לבנות והשחירה אחת מהן או השחירו שתיהן:

ארוכות והקצירו. כלל והדר מפרש אחת ארוכה וא' קצרה שהקצירה אחת מהן או הקצירו שתיהן כדפריש מהר"ם ואייתי ניהליה בתי"ט ואיידי דתני סיפא בלהחמיר האי לישנא והתם פירושיה היו שתיהן שחורות והלבינו או שהיה אחת שחורה וא' לבנה והלבינו שתיהן וכן שתיהן קצרות והאריכו או א' קצרה וא' ארוכה והאריכו שתיהן קתני נמי ברישא כי האי לישנא. והאי מתני' קא חשבא רל"ח סימני טהרה מן סימני הטומאה שנטהרו הסימנין של טומאה. שלשים בשער לבן היה בו שער לבן והלך לו שער לבן. היו לבנות והשחירה אחת מהן. או שהשחירו שתיהן. היו ארוכות והקצירה אחת מהן. או שהקצירו שתיהן. הרי חמשה סימני טהרה מן סימני טומאה בשער לבן. נסמך השחין לשתיהן. או לאחת מהן. הקיף השחין לשתיהן. או לאחת מהן. או חלקן. הרי חמשה בשחין לשער לבן. וקתני השחין ומחית השחין והמכוה ומחית המכוה. והבוהק. אלו חמשה דברים שהיתה בהן אלו החמשה שנסמכו לשתיהן או לא' מהן או הקיפו לשתיהן או לא' מהן או שחלקום הרי חמשה פעמים חמשה שהוא עשרים וחמשה סימני טהרה וחמשה הראשונים הרי שלשים בשער לבן. עשרים וחמשה במחיה. הלכה לה המחיה. היתה מרובעת ונעשית עגולה. או נעשית ארוכה. מבוצרת ונעשית מן הצד. מכונסת ונתפזרה. הרי חמשה במחיה. ובא השחין ונכנס בתוכה. הקיפה או חלקה. או מעטה. הרי ארבעה ואותן הארבעה עשתה השחין או מחית השחין. והמכוה או מחית המכוה. והבוהק. אחת מחמשה עשו הארבעה הרי חמשה פעמים ארבעה. הרי עשרים. והחמשה

הראשונים הרי עשרים וחמשה. והרי שלשים שבשער לבן ועשרים וחמשה שבמחיה הרי נ"ה ואותן נ"ה מצינו בארבעה זמנים בתחלה שאם בא בתחלה בשבת ונדחה לאחר השבת ואירעו א' מאותן נ"ה דברים ובסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני ולאחר הפטור ארבעה פעמים נ"ה הרי מאתים ועשרים. שמנה עשר בפסיון הלך לו פסיון. השחין. ומחית השחין. והמחיה. ומחית המכוה והבוהק חולקין בין האום לפסיון הרי ששה והמה בשלשה זמנים בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני ולאחר הפטור שלשה פעמים ששה הרי י"ח ור"ך שבמחיה ושער לבן הרי רל"ח סימני טהרה מתוך סימני טומאה. והלכה לה האום או שנתמעטה לא חשבינן. דהאום לאו סימן טומאה הוא ואנן לא חשבינן אלא סימני טהרה מן סימני טומאה:

פרק ב

משנה א

בגרמוני. זה איש מבני גומר כדאמרינן ביומא גומר זה גרממיא וגרסינן גרמניא וכ"ה בילקוט. והוא שבני נח דרים בג' רוחות העולם שם במזרח יפת בצפון חם בדרום ומפני שהחמה בדרום נמוך הוא מאד בני אדם הדרים שם שחורים וכוש הוא מבני חם ודר בסוף דרום הלכך הם שחורים ביותר מחמת השמש ובני יפת הם דרים בצפון ורחוקים הם מהשמש הלכך הם לבנים וגומר דר בסוף צפון הלכך הם לבנים ביותר. ובכושי שהוא שחור ביותר כהה נראית עזה ובגרמוני שהוא לבן ביותר עזה נראית כהה. והני תנאי בהא קמיפלגי כתוב אחד אומר בעור בשרו וכתוב אחד אומר בעור הבשר תנא קמא דריש לקרא דבעור בשרו דבתר בשרו של נראה אזלינן ובגרמוני עזה נראית כהה להקל ופוטרין אותו ובכושי כהה נראית עזה ומסגירין אותו להחמיר. ור' ישמעאל ור' עקיבא וחכמים דרשי לקרא דבעור הבשר דבתר בשרו של בינוני אזלינן ובמה שמיטהר אחד מיטהרין כולן ובמה שמיטמא הא' מיטמאין כולן אלא ר' ישמעאל סבר דמקיפין אל הנגע מבחוץ עץ אשכרוע שהוא מראה בינוני ור"ע סבר מקיפין בסם בינוני מבחוץ. וחכמים סברי מקיפין את הנגע מבחוץ באדם בינוני. ור' יהודה דריש לתרתי קראי להקל. בגרמוני בעור בשרו להקל בכושי בעור הבשר של בינוני להקל:

משנה ב

בשלש כו'. לאו בתחלת שלש קאמר דא"כ בשבע נמי בתחלת שבע ובתחלת שבע צהרים הוא. אלא ה"ק בסוף שלש וכל ארבע ועד סוף חמש שהוא שתי שעות לפני צהרים ובשבע בסוף שבע וכל שמנה עד סוף תשע שהוא שתי שעות לאחר צהרים. רי"א בארבע

בסוף ארבע עד סוף חמש שהוא שעה לפני צהרים ובשמנה בסוף שמנה עד סוף תשע שהוא שעה לאחר צהרים ופליג אדר"מ דאמר שתי שעות לפני צהרים ושתי שעות לאחר צהרים ואיהו סבר שעה אחד' לפני צהרים ושעה א' לאחר צהרים. ולא קאמר בסוף שבע שהוא שעה אחת לאחר צהרים כדקאמר בסוף חמש שהוא שעה א' לפני צהרים דס"ל לר' יהודה תגבורת הצהרים מתאחר עד שתי שעות מפני שבצהרים החמה מאירה מאד ואינו ניכר ירידתה עד לאחר שתי שעות:

משנה ג

שנאמר לכל מראה עיני הכהן. ואי כתיב לכל עיני הכהן הוה שמעינן פרט לסומא באחד מעיניו השתא דכתיב לכל מראה עיני הכהן ש"מ תרתי סומא באחד מעיניו וכהה מאור עיניו:

בית אפל אין פותחין לו כו'. והוא שאין לו חלונות כלל אבל אם יש לו חלונות ומגופות פותחין כדתניא בתוספתא בית אפל וחלונותיו מגופות פותחין לאותן חלונות ורואין את נגעו:

משנה ד

כאורגת בעומדין לשחי ליד הימנית. וס"ל בין ליד ימנית ובין ליד שמאלית משערינן להו כאורגת ביד הימנית:

רבי יהודה אומר כטוה לפשתן לשמאלית. וס"ל לשתי הידים משערינן כטוה בשמאלית ולא גרסינן אף. וכדתניא בתוספתא אמר רבי נראין דר"מ בימין ודר"י בשמאל מדקאמר נראין מכלל דפליגי וקסבר ר"מ בשמאל נמי משערינן באורגת בימנית ור' יהודה סבר בימין נמי משערין כטוה בשמאלית ואסר רבי וקאמר נראין דברי ר"מ בימין ודר"י בשמאל:

כשם שנראה לנגעו כן הוא נראה לתגלחתו. ולא בבית הסתרים ופריש בתוספתא שנאמר וגלח את כל שערו ונאמר את גבות עיניו מה גבות עיניו בנראה ולא בבית הסתרים אף כל שערו בנראה ולא בבית הסתרים:

משנה ה

כל הנגעים כו'. כל ההלכות שבתורה אדם מורה לעצמו חוץ משלשה אלו נגעים ונדרים ובכורות שתלוין במאמר פה. נגעים שיאמר הכהן טמא או טהור נדרים שיאמר החכם מותר ובכורות שיאמר היחיד מומחה או שלשה הדיוטות כשר:

ר"י אומר אף לא נדרי אשתו. תניא בתוספתא וחכמים מתירין ואצ"ל הנדרים שבינו לבינה והלא הבעל מיפר אותן אלא אף שבינה לבין אחרים. ורואה את קדשיו ומעשרותיו ונשאל על הטהרות ועל הטומאות של עצמו:

פרק ג

משנה א

הכל מיטמאין בנגעים. ואפילו קטן שנאמר אדם כי יהיה בעור בשרו ואילו נאמר איש הייתי אומר להוציא את הקטן עכשיו שנאמר אדם אפי' קטן במשמע:

הכל כשרים כו' אלא כו' בידי כהן. שנאמר ואם בעיניו עמד הנתק טהור הוא וטהרו הכהן. הנגע בעצמו יהיה טהור שלא יהא בה סימן טומאה ועוד שיטהרנו הכהן ויאמר טהור:

אין רואין שני נגעים כאחד. אם מתחלה בא שני נגעים אין רואין את השנים כאחד אלא רואה את האחד ודן אותו אם להסגר אם להחליט אם לפטור ואח"כ רואה את השני:

אין מסגירין את המוסגר. אם הסגירו בנגע אחד ובתוך ימי הסגירו נולד לו נגע אחר אין רואין את השני:

אבל בתחלה בסוף שבוע. אם בא בנגע אחד ודן אותו הכהן להסגירו ולא הספיק להסגירו עד שנולד לו נגע שני וכן בסוף שבוע. מסגיר ומסגיר וכן תניא בתוספתא עודהו מסגירו ופוטרו נולד לו נגע אחר ה"ז נזקק לו ואם משהסגירו נולד לו נגע אחר נזקק לו לטומאה ולטהרה עד סוף שבוע:

המסגיר מסגיר כו'. ולא קתני נמי מסגיר ומחליט מחליט ומסגיר. דמתני' הכי קאמר והמחליט מחליט. מסגיר ופוטר כולהו אמחליט קאי שהמחליט מחליט או מסגיר או פוטר והדר קתני מחליט ופוטר אירישא אמסגיר דקתני המסגיר מסגיר וקתני וכן מחליט ופוטר:

משנה ד

השחין והמכוה. אם היה בו בעורו שחין או מכוה ונרפא קצת ועשו קרום כקליפת השום ואח"כ עלה במקום הקרום נגע:

בשער לבן ובפסיון. אבל במחיה לא מטמאין הואיל ולא נרפא לגמרי עד שיעשו צלקת:

משנה ה

הנתקין. כגון שנשרו שערות ראשו או זקנו כגריס וזהו נתק ואע"פ שאין בו שום נגע הנשירה הוא נגע וטמא משום נתק:

משנה ו

הקרחת והגבחת. כאשר נשרו שער ראשו מלפניו או מלאחריו והוא חלק כעור הבשר ועלה בו נגע דינו כעור הבשר אלא שאין בו סימן שער לבן לפי שאין שער צומח בו:

פרק ד

משנה א

יש בשער לבן כו'. שמנה עשר חילוקי טומאה יש כאן שמובדלין השלשה סימני טומאה שער לבן ומחיה ופסיון זה מזה כ"א וא' בששה דברים. בתחלה מובדלין הן ששער לבן מטמא בתחלה והוא שהפכה שהבהרת קדמה ואח"כ הפכה ללבן ומחיה מטמא בתחלה אף שלא הפוכה ופסיון אינו מטמא אלא בסוף שבוע. ובמראה מובדלין שהמחיה מטמא בכל מראה ואפי' שחורה כדתניא בתוספתא ושער לבן מטמא בכל מראה לובן ופסיון אינו מטמא אלא בד' מראות הנגעים. ובסימן טהרה מובדלין שהמחיה אין בה סימן טהרה ואף מעכבת היא את הסימן טהרה של פריחה שמעכבת את ההופך כלו לבן ושער לבן לא מעכבת ואין בה סי' טהרה ופסיון יש בה סימן טהרה שאם פרח בכלו טהור. ובשיעור הן מובדלין שהפסיון מטמא בכל שהוא ומחיה בכעדשה ושער לבן בשתי שערות. ובמיני נגעים מובדלין שהפשיון מטמא בכל הנגעים ומחיה אינו מטמא אלא בעור הבשר ובקרחת וגבחת ושער לבן מטמא בעור הבשר ובשחין ומכוה. ובמקום הן מובדלין שהפשיון מטמא חוץ לנגע ושער לבן בתוך הנגע ומחיה דוקא במבוצר שיהא בה שיעור שתי שערות מכל צד:

משנה ד

רבי שמעון אומר כדי לקרוץ בזוג. ר' שמעון הוא דאמר כר' עקיבא דתנן (נדה פ"ו י"ב) שתי שערות האמורות בפרה ובנגעים ובכ"מ ר' עקיבא אומר כדי שיהו ניטלות בזוג. וסבר ר"ש כל השיעור של שתי שערות צריך שיהיה לבן. ור"מ ס"ל א"צ כל השיעור של השער שיהא לבן וכדתניא בתוספתא אר"מ שלא יהא בני אדם מדמין שבכולן הם נידונין אלא אם חודו של שער לבן טמא אין חודו לבן טהור דסגי בחודו לבן:

בהרת ובו שער לבן ושער שחור. גרסינן. וקמ"ל אע"ג דבנתק שער שחור מציל מידי שער צהוב הכא אינו מציל מטמא. והדר קתני אין חוששין שמא מיעט מלתא באפי נפשה הוא דאין חוששין שמא מיעט מקום השער את הבהרת. וכן בתוספתא הוא תרי מילי דתניא (רפ"ב) יש בשער לבן מה שאין בשער צהוב ובשער צהוב מה שאין בשער לבן שער לבן לא הציל שער אחר מידו משא"כ בשער צהוב. והדר תניא היו בו ב' שערות

ושוכבות חוצה לו והדר תניא הא דר' מאיר בחודו לבן והדר תניא שאלו תלמידיו את ר' יוסי בהרת ובה שער שחור חוששין אנו שמא מיעט את מקום הבהרת מכגריס א"ל בהרת ובה שער לבן חוששין אנו שמא מיעט את מקום הבהרת מכגריס א"ל לאו אם אמרת בשער לבן שהוא סימן טומאה תאמר בשער שחור שאינו סימן טומאה א"ל הרי שיש בו עשר שערות לבנות כלום הם סימני טומאה אלא שתים חוששין אנו למותר כו':

משנה ה

אם יש בו רוחב שתי שערות כו'. ור"א בר' שמעון פליג דתניא בתוספתא ר"א בר"ש אומר כשם שאין נזקקין לטמא במחיה עד שיהא בה רוחב כגריס כך אין נזקקין לטמא בשער לבן ובפסיון עד שיהא בה רוחב כגריס:

משנה ז

כנסה ופשתה פשתה וכנסה האי פשתה לאו באותו מקום שהיה בו הנגע בתחלה דא"כ היינו הלכה וחזרה והרי היא כמות שהיתה ואמאי ר"ע מטמא. אלא כנסה באותו מקום שהיה בו הנגע בתחלה מצד זה ופשתה מצד אחר או פשתה תחלה מצד אחר ואח"כ כנסה באותו מקום מצד זה ר"ע מטמא שמצטרפין עם הישנה וחכמים מטהרין הואיל והלכה מן האום תו לא מצטרף והכא אכתי לא גמר למילתיה אלא כלומר בהאי מלתא קמיפלגי ר"ע ורבנן והדר קא מפרש למלתיה וכולהו סיפא פירושא דרישא הוא ונקט בסיפא פשתה וכנסה וה"ה כנסה תחלה חדא מתרתי קתני. ואזיל וקא מפרש אם פשתה כחצי גריס מצד זה והלך מן האום כחצי גריס מצד אחר והיינו כנסה דרישא רע"א הרי הוא כבתחלה גרסינן דמצטרפין הפשיון והאום לכגריס וחכמים מטהרין דלא מצטרפין ואם פשתה כחצי גריס ועוד ר"ע מטמא דמצטרפין והרי פשה וחכמים מטהרין ואם פשתה בכגריס ועוד ר"ע מטמא שהרי פשה מבתחלה וחכ"א תראה בתחלה דאזל ליה קמא והאי נגע חדש היא:

משנה י

וחכמים אומרים תראה בתחלה. ואע"ג דכשתראה בתחלה נמי טמא משום מחיה ושער לבן מ"מ עד שיטמאנו הכהן אינו מוחלט. לא גרסי' בהרת כחצי גריס ואין בה כלום נולדה כחצי גריס ובה שערה אחת הרי זו להסגיר דמאי קמ"ל הא ליכא אלא שערה אחת אלא בהרת כחצי גריס ובה שתי שערות נולדה בהרת כחצי גריס ואין בה כלום גרסינן. וקמ"ל תלתא בבי דכתיב ושערה מפיק ה' שיהפך כולה את כולו ולא מקצתה כולו ולא מקצתה מקצתו ולא כולה מקצתה והיינו ברישא קמ"ל לא מקצתה את כולה שמקצת הבהרת הפכה את הב' שערות והדר קתני מקצתה מקצתו ומקצתה כולו:

משנה יא
ורבי יהושע קיהה. ובתוספתא תניא ר"א בר"ש אומר ספק בהרת קדמה לשער לבן ס' שער לבן קדם לבהרת הואיל וספק נגעים להקל טהור:

פרק ה

משנה א
ספק שאחרת באה תחתיה. לאו באותו מקום קאמר דא"ל אחרת באה תחתיה הרי היא פשה ומחליט כדתנן לעיל הלכה וחזרה הרי היא כמות שהיתה ואם כשיעור הראשון יסגיר ואם בפשיון יחליט ותנן נמי בפ"ט גבי מי שעלתה לתוך ידו בהרת כסלע ומקומה צרבת שחין וכו' שמא תכנוס ותפשה. אלא הכא במקום אחר קאמר ס' שהיא היא באותו מקום ס' שאחרת באה תחתיה במקום אחר תחת הראשונה שהיתה במקום זה כמו עין תחת עין והרי היא נגע חדש:

משנה ב
בתחלה. ומטמא נמי בחזר פשיון תחתיה בתחלה. כדתניא בתוספתא א"א לפשיון שיטמא בתחלה אבל אפשר לפשיון שיטמא בן יומו כיצד בהרת ובה סימני טומאה והחליטה והלכה לה סימני טומאה ובא לו אצל כהן ופטרו ואח"כ נולד לו פסיון זה פסיון שמטמא בן יומו:

משנה ג
כשם שבטלת את דברי עקביא. גרסינן:

פרק ו

משנה ב
רבתה הבהרת טמאה. לאו דוקא רבתה אפילו לא רבתה טמאה משום מחיה:

משנה ג
ר' מאיר מטמא. דחשיב ליה פסיון. ובמחיה פחותה מכעדשה הוא דפליג ר"מ אבל במחיה כעדשה דרישא ל"פ ר"מ. דהתם בכעדשה המחיה סימן טומאה היא וכי נתמעטה אזיל הסימן טומאה ונרפאת אפי' ר"מ מודה דלאו פסיון הוא אלא הסי' טומאה הוא דאזיל ונרפא דאלת"ה הלכה לה המחיה דתנן בכ"מ היכי משכחת לה הא פסיון היא אלא התם אפי' ר"מ מודה דלאו פסיון הוא אבל הכא בפחותה מכעדשה דלא הויא סימן טומאה כלל קסבר ר"מ כי נתמעטה פסיון הוא:

משנה ה

רע"א בין כך ובין כך טהורה. ר"ע ורבן גמליאל תרווייהו כרבנן דפליגי עליה דר"מ דאמרי אין הנגע פושה לתוכו. אלא דר"ע מוסיף אדר"ג וקסבר לפנימית נמי לאו פסיון הוא הואיל והחיצונה מקיפתה ואין הנגע פושה לתוך נגע והכי תניא בתוספתא לר"ע אי משום פסיון אין חוששין לפנימית שאין נגע פושה לתוך נגע:

משנה ו

המותר סימן פסיון לפנימית. ר"ש ס"ל כרבן גמליאל וס"ל כת"ק דר' יוסי הלכך החיצונה טמאה משום מחיה:

היה בו בוהק פחות מכעדשה. כלומר או מחיה פחותה מכעדשה. והשתא בנתמעטה והלכה לה. בחיצונה אם היתה כעדשה מכוונת בין כלה מבפנים בין כלה מבחוץ טהורה שמחיתה נתמעטה והלכה סי' טומאה שלה ומשום פסיון ליכא שאין הנגע פושה לתוכו. אם היתה יתירה מכעדשה ונתמעט המותר בין כלה מבפנים בין מבחוץ להחליט משום מחיה דהא אשתייר כעדשה. אם היתה פחותה מכעדשה ונתמעטה בין כך ובין כך להסגיר. דמשום פסיון אין להחליט שאין הנגע פושה לתוכו ומשום נתמעטה המחיה אין לפטור דהא לאו סימן טומאה היא ולא הוי הלכה סי' טומאה שלה. והפנימית בין היתה כעדשה בין יתירה בין פחותה אם מבחוץ שלה להסגיר ואם מבפנים להחליט משום פסיון:

משנה ז

עשרים וארבעה ראשי איברים באדם כו'. תניא בתוספתא ואם מקומן יושב כגריס הרי אלו מיטמאין במחיה ר"א אומר המסמרות והיבלות והטרטולין אין מטמאין משום מחיה ואם מקומן יושב כגריס מטמאין במחיה ועוד תניא היו לו על ראש חוטמו שופע אילך ואילך על ראש אצבעו שופע אילך ואילך טהור שנאמר וראהו כולו כאחת:

משנה ח

המורדין. גרסינן וקאי אשחין ומכוה וקדח. תניא בתוספתא רבי יוסי בן רבי יהודה אומר היתה בהרת סמוכה לראש לעין לאזן לחוטם לפה טהור שנאמר וראה הכהן את הנגע בעור הבשר שיהא כל חוצה לה עור הבשר וראוי לפסיון:

פרק ז

משנה א

אלו בהרות טהורות כו'. דכתיב אדם כי יהיה בתר לאמר כלומר מן האמירה ואילך יהיה ולא שכבר היה קודם הדבור. וכתיב נגע צרעת כי תהיה באדם ישראל כו' ואמרינן תהיה בשעה שהוא אדם ולא שכבר היה קודם שנקרא אדם להוציא עובד כוכבים ונתגייר. וגבי שחין ומכוה כתיב ונרפא והיה והיתה מחית המכוה ולא שכבר היה קודם מחית המכוה וקודם שנרפא השחין להוציא את המורדין. וגבי נתק כתיב איש או אשה כי יהיה בו נגע שיהיה בו אחר שנקרא איש ולא שכבר היה קודם שנולד. וגבי קרחת וגבחת כתיב וכי יהיה בקרחת שיהיה הנגע בקרחת וגבחת ולא שכבר היה קודם שנקרח:

ה"ג השחין והמכוה והקדח עד שלא נעשו נעשו וחיו. כלומר שהיה בו הנגע עד שלא נעשו השחין והמכוה והיו טמאין ונעשו שחין ומכוה ונטהר וחזרו וחיו ונעשו צרבת ומטמאין והכי תניא בתוספתא בעור הבשר עד שלא נעשה שחין ומשנעשה שחין נעשה צרבת עד שלא נעשה מכוה ומשנעשה מכוה נעשה צרבת טהור ראב"י אומר הואיל ותחלתה וסופה טמא טמא וחכ"א יראה בתחלה:

משנה ב

נעשית מספחת שאת כו'. כלומר שלא נשתנה משאת לקרום ביצה אלא היתה כצמר לבן ונעשית מספחת צמר לבן קצת למטה מצמר לבן ועדיין לא בא לקרום או נעשית מספחת עזה שהיתה עזה כשלג ונעשית מספחת שלג קצת למטה משלג ועדיין לא בא לסיד ההיכל ולרבותא דר"ע נקטי' דאפי' בשינוי קצת ממראהו ואפילו לא בא למראה האחרת קסבר ר"ע תראה בתחלה:

משנה ד

התולש סימני טומאה ולא קתני התולש שער לבן. הא קמ"ל עד שיתלוש שלא ישאר בה עוד סימני טומאה כגון התולש אחד משתים ונשאר א' או ב' מג' אבל אם תלש ב' מן ד' ונשאר ב' שהוא סימן טומאה אינו עובר בל"ת:

התחלתי מביא להם ראיות. ובתוספתא מפרש מפני מה עד שלא בא אצל הכהן טהור לא מפני שלא ראה הכהן סימן טומאה שבו אף תוך הסגרו טהור עד שיראה הכהן סימני טומאה שבהן א"ל יפה אמרת:

משנה ה

קצצה מתכוין רא"א כו' וחכ"א כו'. פריש בתוספת' א"ר יהודה לא נחלקו ר"א וחכמים על שקצצה ונקץ עמה בשר חי שאין לזה טהרה עולמית ועל שקצצה ושייר הימנו כל שהוא שאם פרחה בכלו שהוא טהור על מה נחלקו על שקצצה מכוון שר' אליעזר אומר אין לו טהרה עד שיולד לו נגע אחר ויטהר הימנו וחכ"א פרחה בכלו טהור. פי' אם נקץ עמו בשר חי ד"ה פריחה בכלו לא מהני דאימא אי לא קץ ליה לבשר חי היה מעכב את הפריחה ואם קצצה ושייר מן הנגע כ"ש מכל סביביו ד"ה פרחה בכלו טהור דהא חזינן דפרחה בכלו ובשר חי לא קא מעכב ליה ע"מ נחלקו על שקצצה מכוון דר"א סבר הואיל וקצצה מכוון חיישינן שמא קץ עמה קצת בשר חי ואי לא הוה קץ ליה הוה מעכב הלכך פריחה בכלו לא מהני עד שיולד לו נגע אחר ויטהר הימנו ורבנן סברי הואיל ולא נקץ לבשר חי עמו לשמא קץ לא חיישינן:

פרק ח

משנה א

הפורח כו'. בפורח מן הטמא קתני עד שתתמעט בהרתו מכגריס ובפורח מן הטהור קתני עד שתחזיר לכמות שהיה משום דבפורח מן הטמא דאיטהר ליה בפריחה וחזירה דראשי איברים קמיטמא ליה משום בשר חי וכל זמן שהוא מתגלה יותר טומאתו יותרת והו"ל האי חזירה סימן טומאה וכל כמה דלא אימעט מכגריס א"נ חזר לכמות שהיה הוה ליה גדלה החזירה וגדלה סימן טומאה דיליה. עד דאימעט מכגריס ואזיל ליה נגעו אבל בפורח מן הטהור דפריחה קא מטמא ליה משום פסיון כי חזר לכמות שהיה הויא הלכה הפסיון וטהור:

משנה ב

נולד לו שער לבן רבי יהושע מטמא כו'. תניא בתוספתא שער לבן החוזר אחר פריחת החלט מחיה ושער לבן ופסיון ואחר פריחת הסגר. רבי יהושע מטמא. אמר ר' יהושע שער לבן סימן טומאה והמחיה סימן טומאה מה מחיה חוזרת ומטמאה אף שער לבן חוזר ומטמא א"ל ר"ע אם מחיה חוזר ומטמא שכן הוא מטמא בתחלה תאמר בשער לבן שכן אינו מטמא בתחלה ועוד נאמר בשר חי בשר חי חוזר ומטמא ואין שער לבן החוזר מטמא:

משנה ד

כל פריחת כו' שבפריחתן טהרו טמא. לאפוקי בא כולו לבן בתחלה כשחזרו ראשי איברים הרי אלו כמות שהיו כדתנן לקמן:

כל חזירת ראשי איברים שבחזירתן טמאו טהור. לאו דוקא בחזירתן טמאו אלא אם נתכסו מתוך הטומאה ואפילו בא כלו לבן תחלה שחזירתן לא טמאוהו אלא הרי אלו כמות שהיו ואם היה טמא נתכסי טהור כדתנן לקמן מתוך הטומאה טהור אלא אתי לאפוקי אם חזירתן לא טמאוהו והיה טהור נתכסו טמא כדתנן התם מתוך הטהרה טמא:

משנה ו

שתי בהרות כו' ואח"כ פרחה בכולו טהור. ור' נחמיה פליג דתניא בתוספת' ר' נחמיה אומר אם מתחלה פרחה מטמאה לטהורה טהור מטהורה לטמאה טמא:

אם מדובקין זה לזה. גרסי' הואיל ומדובקין ונראין כא' הו"ל פורח מן הטמא וטהור:

וחכ"א בוהק פחות מכעדשה. או בוהק אפי' כעדשה או מחיה פחות מכעדשה סימן טומאה בתחלה ואין סימן טומאה בסוף. ומודה ר"מ בבוהק שאינו סימן טומאה אלא בתחלה ולא בסוף ולא נחלקו אלא על פחות מכעדשה ר"מ סבר מחיה פחות מכעדשה אפי' בסוף כבוהק בתחלה מה בהק שאינו טמא משום מחיה בנגע בפריחה מעכב בתחלה אף מחיה פחות מכעדשה אע"פ שאינו מטמא בנגע משום מחיה מעכב בפריחה אפי' בסוף. ורבנן סברי מחיה פחות מכעדשה בתחלה כבהק בתחלה ומעכב ובסוף כבהק בסוף ואינו סימן טומאה. ובתוספתא תניא כמה חזירת ראשי אברים רמ"א כל שהוא. ר' יוסי אומר כעדשה. אר"מ וכי משום מחיה הן מטמאין והלא אין מחיה מטמא בראשי אברים אלא גזירת מלך הוא ואפי' בכל שהוא א"ר יוסי וכי משום ראשי אברים מטמא והלא אם חזרה אמצעיתו טמא ועוד נאמר כאן בשר חי ולהלן נאמר בשר חי מה בשר חי האמור להלן בכעדשה אף בשר חי האמור כאן כעדשה:

משנה ז

ה"ג הבא כולו לבן יסגיר נולד לו מחיה או שער לבן טמא לא נולד לו לא מחיה ולא שער לבן טהור נולד לו שער לבן יחליט השחירו שתיהם או אחת מהן הקציר כו' עד והבהק טהור. ובריש אשמעינן סימני טומאה שלו ואם לא נולד טהור והדר למאי דפתח נולד לו שער לבן יחליט שאמרתי לך נולד לו שער לבן טמא אם השחירו שתיהן וכו' טהור וכולן שחזרו כו' הרי אלו כמות שהיו. כיון דבפריחתן לא טהרו טמא דלא איקרי פריחה כלל אלא בהרת גדולה הלכך אין בו דין ראשי אברים והרי אלו כמות שהיו בין להסגיר בין להחליט בין לפטור:

פרחה במקצתו טמא. אחר שחזרו ראשי אברים פרחה במקצתן טמא משום פשיון:
פרחה בכולו. אחר שפרחה במקצתן הרי הוא טהור שפרח מן הטמא. והוא שפרחה בכולו אחר שפרחה במקצתו אבל פרחה בכולו כאחת קאזיל וקתני בסיפא:

משנה ח

אם בכולו פרחה כו' מתוך הטהרה. כגון הבא כולו לבן בתחלה ולא נולד לו שער לבן או מחיה או שהשחירו וכל גונא דקתני טהור ונתגלו ראשי אברים והרי הוא כמות שהיה וטהור וחזר ופרחה בכולו כאחת טמא:
מתוך הטומאה. כגון שנולד לו שער לבן או מחיה והחליטוהו ונתגלו ופרחה כולו כאחד שהוא מתוך הטומאה טהור:

משנה ט

הבא כולו לבן כו'. דהכא אית ביה תרי סימני טהרה הלכה המחיה ופרחה בכולו ר' ישמעאל סבר הכא משום הלכה המחיה הוא דאיטהר ולא איקרי פריחה אלא סימן טומאה הוא דאזיל ליה והרי הוא כבא כולו לבן הלכך חזירתו לא טמאו כבהרת גדולה דתנן וכולן שחזרו ראשי אברים הרי אלו כמות שהיו והוא היה טהור שהלכה מחייתו. ראב"ע סבר משום פרחה בכולו איטהר והרי היא כבהרת קטנה שפריחתו טהרו וחזירתו טמאו כדתנן לעיל כל שבפריחתן טהרו טמא וכשיחזרו טמאים:

פרק י

משנה א

דק לקוי קצר. ר"ע דרש נוטריקון דק קצר:

משנה ג

אחת צהובה ואחת שחורה. לר' יהודה נמי אצטריך כדמשמע בת"כ ואפילו בצומח כדכתב הר"ש:
אחת לבנה. דצהוב דקרא דוקא צהוב ושחור דקרא לאו דוקא שחור אלא אפילו לבנה וכל מראה לבד מצהוב שתי שערות מצילות. מדכתיב ובו שער צהוב ולא היה בו שער צהוב וכתיב ושער שחור צמח בו ולא כתיב נמי וצמח בו שער שחור כדכתיב בשער צהוב מכלל דוי"ו ושער שחור אתא לרבויי כל שער לבד מצהוב:

משנה ד

ה"ג שער צהוב שקדם את הנתק ר"י מטמא. ול"ג טהור:

משנה ח

ר"ש אומר כו'. למאי דמפרשי לר"ש שאותו שער צהוב הוא דטהור אבל נולד לו שער צהוב אחר טמא קשיא דר"ש אדר"ש. דהא ר"ש הוא דאמר כל שאינו סימן טומאה בנתק הרי הוא סימן טהרה בנתק ומציל והכא האי שער צהוב טהור הוא אע"ג דאזיל ליה שער שחור וליהוי סימן טהרה לאצולי נמי אשער צהוב שיולד לו אח"כ. ותניא נמי בתוספתא הלך שער שחור מן הנתק והניח שער צהוב במקומו טהור ולא עוד שהוא טהור אלא שהוא מציל מיד שער צהוב דק ופשיון הבאים אח"כ וע"כ ר"ש הוא דאמר בשער צהוב שקדם לנתק כל שאינו סימן טומאה הרי הוא סימן טהרה ומציל דר"א בן יעקב קאמר דלא מציל. תו קשיא היכא אשכחן כה"ג דליתני ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש והדר ליתני רש"א למיפלג אדרשב"י משום ר"ש. הילכך גרסינן ר"ש מקמי דר"ש ב"י והכי אשכחן טובא דסתמא תני אליבא דר"ש הכי והדר קתני ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש הכי. ומתני' הכי מפרשי ת"ק סבר אע"פ שהלך לו שער שחור טהור אותו שער צהוב שהיה קודם לכן אבל נולד לו שער צהוב אחר טמא וראב"י הוא דאמר בשער צהוב שקדם לנתק לא מטמא ולא מציל והכא נמי שער צהוב שטהר על ידי שער שחור לא מטמא ולא מציל ואם נולד לו שער צהוב אחר לא מציל השער צהוב שהיה כבר לטהרו. ר"ש אומר כל שער צהוב שטהר כו' אין לו טומאה עולמית כ"ז שהוא עומד ואפילו נולד לו שער צהוב אחר הרי השער צהוב זה סימן טהרה להציל מיד שער צהוב שנולד לו אח"כ וכן מיד פשיון אפילו נולד לו אח"כ כדתניא בתוספתא ור"ש לטעמיה דאמר התם כל שאינו סימן טומאה מציל. אבל אם נשר שער צהוב זה. ואח"כ נולד לו שער צהוב אחר או פשיון טמא דכל נתק שטהר לא אמרינן. ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש כל נתק שטהר שעה אחת אין לו טומאה עולמית ואפילו נשר שער צהוב ואח"כ נולד לו שער צהוב או פשיון טהור כיון שטהר הנתק שעה אחת:

משנה ט

איזהו זקן כו'. ותניא בתוספתא איזהו הראש ואיזהו הזקן מן הפרק של לחי ולמעלה זה הראש מן הפרק של לחי ולמטה זהו הזקן. מלפניו מותח את החוט מאזן לאזן כל שמן החוט ולמעלה זהו הראש מן החוט ולמטה זהו הזקן מאחריו מפיקה של פירקא ולמעלה זהו הראש מפיקה של פירקא ולמטה אע"פ שהוא מגדל שער הרי הוא כעור הבשר לכל דבר מלפניו מחוליא של גרגרת ולמעלה זהו הזקן מחוליא של גרגרת ולמטה אע"פ שהוא מגדל שער הרי הוא כעור הבשר לכל דבר:

פרק יא

משנה א

אפילו חוט אפילו משיחה כו'. ואע"ג דכל חדא וחדא באפי נפשה לא מטמא בנגעים עורות הים לא מטמאי וחוט ומשיחה נמי לא מטמאי בנגעים עד שיהא בו כדי לארוג שלש על שלש מ"מ הואיל וחבר להן דבר שהוא מקבל טומאה שהחוט והמשיחה הוא מין המקבל טומאה ואפילו הוא מין המקבל שאר טומאות ולא טומאת נגעים טמא בנגעים:

משנה ב

מחצה למחצה מטמא בנגעים. ור"ש ב"י פליג כדתניא בתוס' ר"ש ב"י אומר משום ר"ש הואיל וספק נגעים להקל מחצה על מחצה טהור:

משנה ג

הצבועים. בשלשה דברים אמרה תורה צמר ופשתים דוקא בנגעים ובגדי כהונה ובשעטנז בנגעים שאינן צבועים דוקא בשעטנז בין צבוע בין שאינו צבוע בבגדי כהונה צמר צבוע דוקא תכלת וארגמן ותולעת שני ופשתן אינו צבוע דוקא. ובנגעים דבעינן שאינן צבועין ילפינן לה בת"כ דכתיב בפרשה צמר ופשתי' מקיש צמר לפשתים מה פשתים כברייתו אף צמר כברייתו יכול צמר שברייתו שחורה או שאר צבעים מטמא בנגעים ת"ל הפעם השני צמר ופשתים מה פשתים שברייתו לבנה אף צמר שברייתו לבנה דוקא:

משנה ד

הכל הולך אחר הנראה. ותניא בתוספתא בבגד הולך אחר הערב ובכרים וכסתות אחר השתי וזה הולכין אחר הנראה. כלומר בבגד הערב נראה ובכרים וכסתו' השתי נראה:
בירקרק שבירקרוקים כו'. תניא בתוספתא ואיזהו הירוק שבירקרוקים רא"א כשעוה וכחלמון. סומכוס אומר ככנף טווס וכהוצין של דקל ואיזהו אדמדם שבאדמדומי' כזהורית יפה שבים:

משנה ה

העומד כו'. הבגדים בשבוע ראשון כהה ועומד יכבס ויסגור ופושה ישרף בשבוע שני פושה ועומד ישרף וכהה יקרע. והאי יכבס דבשבוע ראשון הוא בשבע סממנים כתרגומו ויחוורון ודוקא ע"י ציווי הכהן ואם יסור הנגע אחרי הכבוס דכתיב וכבס שנית וטהר

היינו טבילה על ידי עצמו כתרגומו ויצטבע שהוא תרגום של טבילת בגדים. ושני כבוסין הן בשבע סממנין נגעים ודם חטאת שנתן על הבגד ובשניהן תרגומו ויתחורון:

משנה ו

חזר למטלית שורף את הבגד. תנא עלה בתוספתא והמטלית תשמש עצמה בסימנים: **והמטלית כו' הבגד השני בסימנים**. תני עלה בתוספתא וטעונה שרפה באחרונה:

משנה ז

פושין מזה לזה. ור"נ פליג דתניא בתוספתא רבי נחמיה אומר לעולם אין מטמאין בנגעים עד שיהא בא' מן הלבן ג' על ג':

משנה ט

מן הכובד העליונה כו'. כובד העליונה הוא שכרוך עליו השתי והכובד התחתונה הוא שכורכין עליו את הארוג:

שני דפי חלוק. כדתניא בתוס' ב' דפין חלוק מצטרפין זה עם זה ופושין מזה לזה א"ר נחמיה בד"א בזמן שהן ע"ג קירוס אבל פצען תפרן ועשאן אחד אין מצטרפין זה עם זה ואין פושין מזה לזה. וקמיירי מתני' כי הא דרבי נחמיה:

משנה י

נראה בשתי העומד כו'. תנא בתוספתא שתי כ"ז שהוא עתיד לארוג חבור. גמר מלארוג אין טמא אלא עד מקום שהוא עתיד לפצוע:

פרק יב

משנה א

על ארבע קורות. שבולטין ארבע קורות מבנין ועליהם תלוי הבית אינו מטמא בנגעים דלאו מחובר בארץ הוא שתלוי באויר על ד' קורות:

על ד' עמודים מטמא. שנעץ ארבעה עמודים בארץ ובנה עליהן הבית מטמא בנגעים דהוי מחובר לארץ הואיל ובנה על גבי העמודים הנעוצים בארץ:

משנה ב

ה"ג בית שאחד מצדדיו מחופה בשיש אחד בסלע ואחד בלבנים ואחד בעפר. ופירוש אחד בין כלומר בין בשיש בין בסלע בין בלבנים בין בעפר טהור:

משנה ה

ואפילו חבילי עצים כו'. הני תנאי בהא קמיפלגי ר' יהודה סבר מדכתיב ולא יטמא כל אשר בבית כל לרבות אפילו חבילי עצים וחבילי קנים דלא מיטמאי בשאר טומאות בבית

המנוגע מיטמאי וקאמר קרא כל שבבית יטמא. מידי דהוה אבית עצמו דלא מיטמא בשארי טומאות דמחובר לקרקע אינו מקבל טומאה ובנגעים מיטמא גזרת מלך הוא הכא נמי חבילי עצים וחבילי קנים שבבית גזירת מלך הוא דליטמי:

רבי שמעון אומר עסק הוא לפנוי. מיטמו לא מיטמאו אלא מדכתיב ופנו את הבית הכתוב מעסיקו לפנות אפילו חבילי עצים וחבילי קנים ולאו משום טומאה כלל. וכל דכתיב אכלים דמקבלי טומאה. ור' מאיר פליג אתרווייהו וקסבר כל שאינו מקבל טומאה בשאר טומאות הכא נמי לא מיטמא ולאפנויי נמי לא בעי אלא כלי חרס שאין לו טהרה במקוה אבל כל שיש לו טהרה אפילו הנך דמקבלי טומאה לא בעי לאפנויי דופנו דמצריך קרא משום דחסה על ממונו הוא דמצריך ולא מיבעיא חבילי עצים וחבילי קנים דלא בעי לאפנויי דלא מקבלי טומאה כלל:

משנה ו

אלא מביא שתים תחת שתים תחת שלש תחת ארבע. כיון שמביא שתים אפילו תחת שלש תחת ארבע נמי:

אבל הוא לבדו מביא את העפר שנאמר ועפר אחר יקח. הוא לבדו יקח:

וטח את הבית. מילתא באנפי נפשה הוא למדרש שאין חבירו מטפל עמו בטיחה וברישא דריש מיקח שאין חבירו מביא את העפר:

פרק יג

משנה ב

ר"א אומר בית הבנוי כו'. ר"א אנתיצה קאי דקאמר ת"ק נותץ את שלו ומניח את של חברו ולא קמפליג מידי ואתא ר"א וקאמר בד"א בפתין שהם אבנים קטנים שאין האבן שהנגע בו נכנס לבית חברו אבל נראה בראש שאותו אבן שהנגע בו נכנס לבית חברו נוטל את כולו:

משנה ג

במה שהן. האבן במה שהוא אפילו פחות מכזית וקאמר האי לישנא למימר שאם האבן שלם הוא מטמא במה שהוא אפילו פחות מכזית אבל אם איננו שלם אינו מטמא בפחות מכזית:

משנה ד

מטמא בתוכו. אם הכניס ידו לתוך הבית ונגע בו ואע"ג דלא נכנס גופו לתוכו דליהוי טמא משום בא אל הבית אם נגע בכותל מתוכו מיטמא כדפירש"י:

משנה ז

וכן באבן המנוגעת. עד כאן ותו לא גרסינן מידי במתני'. וכ"ה בברכות ובקדושין. וקתני וכן באבן המנוגעת אם אדם נושא את האבן המנוגעת הוא כמצורע שאם עומד תחת האילן מטמא הטהור אפילו עובר שם ואם טהור עומד והוא עובר טהור ולגירסת הספרים מאי טהור ומאי ואם הניחה אפילו לא הניח אלא שעמד הנושא את האבן טמא הטהור. ובתוספתא תניא וכן באבן המנוגעת הטהור עומד ונזרקו אבנים מנוגעו' תחת האילן טהור ואם נחו טמא. כלומר שנזרקו האבני' דרך תחת האילן ונפלו להלן מן האילן שהוא הטהור עומד וטמא עובר טהור ואם נחו תחת האילן הרי הטמא עומד טמא. והתם שפיר קאמר אם נחו דמיירי בזריקה אבל מתני' דסתמא קתני ולא קמפרש מידי מיירי באדם הנושאן וכגונא דרישא ולא צריכה להניחה אלא אם עמד הנושא טמא. ואמרינן נמי בקדושין א"ר נחמן בר כהן זאת אומרת רכוב כמהלך דמי מדאמרינן באבן המנוגעת אם האדם הנושאה עובר טהור ואמאי האבן מיתב יתבא בחיקו אלא אנן לאו בתר האבן אזלינן אלא בתר אדם הנושאה ואיהו הא עובר ורכוב נמי לאו בתרא דידיה אזלינן אלא בתר בהמה הנושאתו. שמעינן מהא דהכא לאו בהניחה עסקינן אלא באדם הנושא את האבן שהוא כמצורע אם עבר טהור ואם עמד טמא. והא דמייתי בקידושין טמא עומד תחת האילן וטהור יושב טהור. ואם ישב הטמא. הטהור טמא. הכי גריס לה רש"י ז"ל מדתניא בת"כ. והאמת שבושא הוא דנפל בת"כ חדא דהתנן אם טמא עומד אפילו טהור עובר טמא ולא מיבעיא טהור יושב ותו רש"י ז"ל בעצמו קמפרש בברכות דמייתי למתני' דהכא טמא עומד וטהור עובר טמא וקאמר רש"י ז"ל מכאן אמרו עומד כיושב דמי דקבוע. אלא בת"כ נמי ה"ג טמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא. טמא עובר תחת האילן וטהור יושב טהור. וכן באבן המנוגעת. והכי נמי גרסינן בקדושין ונקט בת"כ יושב ה"ה בעומד אלא איידי דקרא כתיב מושבו נקט נמי יושב והיינו נמי דדייק רב נחמן בר כהן רכוב כמהלך דמי מאבן המנוגעת דהתם נמי בעובר טהור דהוי כאילו האבן מהלך וכדאמרן:

משנה ח

טלית טהורה כו'. בטלית טהורה אם הכניס שלש על שלש אע"פ שאינו רוב הבגד כגון שהוא בגד גדול טמא. כדתניא בתוספתא וטהורה שהכניס ממנה שלש על שלש לבית טמא נטמאת ור' נחמיה מטהר עד שיכניס את רובה מכלל דלרבנן אע"פ שלא הכניס את רובה טמאה ואם הכניס את רוב הבגד אע"פ שאין בה שלש על שלש שהוא בגד קטן טמא ובין שלש על שלש ובין רוב הבגד אע"פ שאין בהן כזית טמא אבל אם אין בה לא

רוב הבגד ולא ג' על ג' אף ע"פ שיש בה כזית טהורה ובטלית טמאה אם הכניס ממנה כזית אף ע"פ שאין בה רוב ולא ג' על ג' או הכניס רוב או ג' על ג' אע"פ שאין בהן כזית טמאה כדתניא בתוספתא טלית טמאה שיש בה ג' על ג' ואין בה כזית והכניס רובה לבית טהור טמאתו:

משנה י

אינו דין שלא יטמא את מה שעליו כו'. ותני בתוספתא א"ל ר"י מצינו שיפה כח הטמא להציל מכח הטהור ישראל מקבלין טומאה ומצילין בגדים בבית המנוגע הבהמה והכותי אין מקבלין טומאה ואין מצילין בגדים בבית המנוגע:

משנה יא

כולם מיד טמאים. גרסינן ול"ג כלים דמכלים קא סליק אלא כולם קתני כלומר אפילו עד הקורות למר ועד ד"א למר כולם טמאים מיד ר"א אם שהה כדי הדלקת הנר ובתוספתא תניא מצורע שנכנס לבית כל הכלים ששם הרי אלו טמאין מיד א"ר יהודא בד"א בזמן שנכנס ברשות אבל נכנס שלא ברשות כל הכלים ששם טהורים עד שישהא כדי הדלקת הנר:

פרק יד

משנה ב

העביר תער על כל בשרו. לאו דוקא כל בשרו אלא מקום כנוס שער ונראה. אבל לא בית הסתרים. אלא איידי דנזיר אינו מגלח אלא שער ראשו קתני הכא במצורע כל בשרו:
מנודה מביתו שבעת ימים. שאסור ליכנס לביתו אלא ישב חוץ לביתו וחוץ לביתו נמי אסור בתשמיש המטה והני תרתי שמעינן מאהלו דכתיב וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים ודרשינן מחוץ לאהלו ממש שישב חוץ לביתו ודרשינן נמי אהלו זו אשתו שאסור בתשמיש המטה:

משנה ג

נמצאו שלש טהרות במצורע ושלש טהרו' ביולדת. שלש טהרות במצורע הן מה שטהור מלטמא בביאה ומה שטהור בהערב שמשו לתרומה ומה שטהור בהבאת כפרתו לקדשים. שבשלשתן כתוב וטהר שנאמר ורחץ במים וטהר ואחר שבעת ימים נאמר ורחץ את בשרו במים וטהר שהוא לתרומה ואחר כפרתו נאמר וכפר עליו הכהן וטהר. וג' טהרות ביולדת מה שטהורה לבעלה אחר שבעה לזכר ואחר שבועיים לנקבה ומה שטהורה אחר מ' לזכר ואחר פ' לנקבה לתרומה כשהעריב שמשה ומה שטהורה אחר

כפרתה לקדשים. טהורה לבעלה נאמר תשב בדמי טהרה ולתרומה ילפינן כל מחוסר וכפרה מובא השמש וטהר שאוכלין בהערב שמש ולקדשים כתיב וכפר עליה וטהרה. אבל אוכל במעשר לא חשיב דלא כתיב ביה וטהר דמעשר כחולין והלכך לא חשיב אלא מצורע ויולדת דאיתנהו בהו הנך ג' טהרות דאמרן דכתיב בהו וטהר אבל זב וזבה לית בהו אלא ב' טהרות לתרומה ולקדשים:

משנה ד

הנזיר והמצורע והלוים. נזיר שער ראשו מצורע ולוים על כל בשרם:

משנה ח

אחד בכלי ואחד ביד. תנא בתוספתא היו ב' כהנים מקבלים את דמו אחד בכלי ואחד ביד זה שקבל בכלי מקבל תחלה וזה שקבל ביד מקבל אחריו ואם שנה כשר זה שקבל בכלי מקבל בימין וזה שקבל ביד מקבל בשמאל ואם שנה פסול זה שקבל בכלי בא וזרקו ע"ג המזבח זה שקבל ביד בא לו אצל המצורע ואם שנה פסול:

משנה י

ואם לא נתן לא כפר. דכתיב יתן על ראש המטהר וכפר משמע יתן וכפר בזה יכפר שזהו הכפרה אבל אם לא נתן לא כפר:

ר"י בן נורי אומר כו'. דכתיב גבי דל יתן על ראש המטהר לכפר ולכפר משמע יתן להרצאת כפרה אבל לא לעכב והא דכתיב נמי גבי עשיר וכפר שאם לא נתן מעלין עליו כאילו לא כפר:

משנה יא

העני והעשיר כו'. תלתא קראי כתיבי אשר תשיג ידו מאשר תשיג ידו את אשר תשיג ידו. אשר תשיג ידו מלמד אשר תשיג ידו מתחלה כשהיה מצורע ואחר כך קודם שהביא קרבנותיו העני הרי העשיר והעני. מאשר תשיג ידו מקצת אשר תשיג ידו שהשיגה ידו במקצת קרבנותיו ואח"כ העני. את אשר תשיג ידו. את אשר תשיג ידו היום ובשעת מצורע היה עני הרי עני והעשיר נמצאו שלשתן בכתוב:

משנה יב

עני שהביא קרבן עשיר יצא. שנא' זאת תורת אשר לא תשיג ידו תורת לרבות כל התורות הכתובים למעלה בין תורת העשיר בין תורת הדל נוהג באשר לא תשיג ידו שאם הביא קרבן עשיר יצא:

ועשיר שהביא קרבן עני לא יצא. שנאמר זאת למעט באשר לא תשיג נוהג דין שניהם אבל בעשיר אינו נוהג דין עני:

משנה יג

אמר להם יכתוב נכסיו כו'. תנא בתוספתא מה עושין לתקן המצורע הנשאר זו השאלה שאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע ואמר להם להביא חטאת בהמה אינו יכול שאין חטאת בהמה בא על ספק חטאת העוף אינו יכול שעשיר שהביא קרבן עני לא יצא הא כיצד יכתוב נכסיו לאחרים ונמצא עני ומביא חטאת העוף א"ל ר' יהושע עכשיו שאלתם דבר חכמה:

סליק מסכת נגעים